

Arredor de Grândola

50 Anos da Revolução dos Cravos en Portugal

Salvador Rodríguez

Non se trata, pola presente, de rachar un mito, nin moito menos, senón de contar o que en realidade aconteceu entre a noite do 24 e a madrugada do 25 de abril de 1974, cando en Portugal comezou, e al-gún diría que cáseque rematou, a revolución máis curta da historia contemporánea, aquela Revolución dos Cravos que provocou a caída dunha ditadura que duraba xa 48 anos.

Jose “Zeca” Afonso gravara en Hérouville (Francia) entre o 11 de outubro e o 4 de novembro de 1971, o seu álbum “Cantigas de Maio” no que fi-guraba, en quinto lugar, “Grândola vi-la morena”, peza composta en homenaxe á Sociedade Musical Fraternidade Operária Grandolense, que viña desenvolvendo un tan exemplar traballo musical e cultural que abraiara ao mesmísimo Zeca.

Dalgunhas das cancións incluídas en “Cantigas de Maio” foran prohibidas a súas emisións, reproducións e interpretacións en público polo Goberno de Marcelo Caetano, entre elas unha que xa chamara moito a atención dalgúns dos principais líderes da revolta, quen empezaron a comentar a posibilidade de emitir unha delas pola radio como sinal para que as tropas saisen dos seus cuarteis e tomasen, pacificamente, as rúas de Lisboa. E ao cabo, todo eles concordaron nesa idea. Porén, houbo que facer unha pequena modificación nos plans. E non, a canción elixida non fora “Grândola”, senón outra, tamén composta e interpretada por Zeca, a titulada “Ven-

ham mais cinco!”, moi do gusto de Otelo Saraiva de Carvalho, sen dúbida o máis destacado ideólogo da Revolución.

José Afonso “O Zeca” debuxado por Xulio Formoso

Segundo conta o xornalista Diego Carcedo no seu libro “Fusiles y claveles”, durante unha das últimas reunións previas ao golpe, Saraiva de Carvalho e o capitán Costa Martins acordaron co locutor de Emissores Associados de Lisboa, João Paulo Dinis, a emisión dun primeiro sinal musical de mobilización, mais aínda tardaron en poñerse dacordo no asunto do “repertorio”. Tivo que ser o citado Dinis quen rematase de convencelos para que elixisen outra peza, xustificando a decisión en dúas razóns: que “Venham mais cinco!” non era un “tipo de canción” do estilo das que se emitían a cotío por Emissores Associados (o cal podería causar suspicacias) e que esta emisora non acadaba escoitarse máis aló dun ra-

tio reducido a Lisboa e algunhas da súas vilas limítrofes.

E foi así como se elixiu “E depois do adeus”, de M. Paulo de Carvalho, cantante que se presentara aquel mesmo ano 74 ao Festival de Eurovisión celebrado el 6 de abril en Brighton (Inglaterra). Dinis tamén suxeriu que, unha vez en marcha a *Revolução*, se emitise unha canción de Zeca, pero non “Venham mais cinco!”, tan do gosto de Oteló, senón, precisamente, “Grândola vila morena”, que o xornalista consideraba máis axeitada.

Pero aquela no foi a única reunión dos militares rebeldes cunha emisora radiofónica. Diego Carcedo tamén narra que os sublevados contactaron cos redactores do programa cultural “Limite”, do canal católico Rádio Renascença, cuxas emisións chegaban a cáseque todo Portugal, para que con “Grândola” se abrise a que sería histórica xornada do día 25.

E que aconteceu? Pois que ás 22.55 horas do 24 de abril emitíuse “E depois do adeus” de Paulo de Carvalho a traveso das ondas de Emissores Associados e que, ás 00.20h. do día seguinte, xa no 25 de Abril, no programa “Limite” de Rádio Renascença se fixese o propio con “Grândola”, que era o segundo e derradeiro sinal para poñer a andar o movemento revolucionario que faría caír o réxime autoritario que fundara medio século antes António de Oliveira Salazar.

Manuel Paulo de Carvalho Costa, o eurovisivo, coñecido artisticamente por Paulo de Carvalho, daquela viña ser un xeito de Julio Iglesias á portuguesa, coa diferenza de que a súa fama rara vez traspasara as fronteiras do seu país, agás neses festivais, porque non sómentes representara a Portugal no de Eurovisión de 1974, senón que, asemade, participou posteriormente no de 1977, malia que como membro dun conxunto musical chamado “Os Amigos”. E aínda estivo a piques de acudir en máis ocasións, xa que se presentara á preselección das edicións de 1971, 1973, 1975 y 1984, ficando en todas elas nos postos máis destacados da clasificación nacional portuguesa, pero sen obter a “medalla de ouro”.

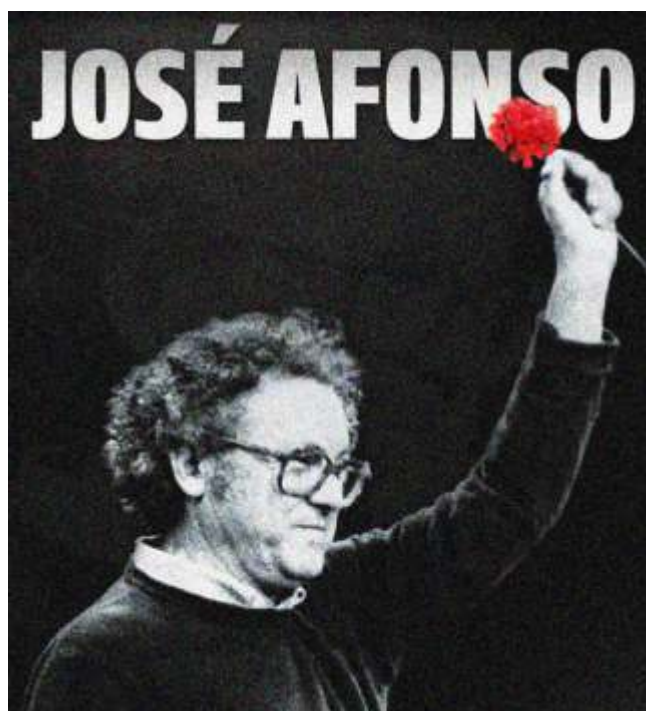
Paulo de Carvalho

Mais, hai que dicir que o non ter conseguido honorábeis clasificacións nas dúas veces en que si interveu (de feito, nunha delas quedou de último), non minguou a súa brillante traxectoria musical, porque sempre amosou ser un artista de moita prestancia, dotado dunha magnífica voz, e respectado no só polo seu público máis fiel, senón por outros que nunca compartiron o seu estilo “lixeiro”.

Galicia, Zeca e Grândola

José Afonso foi un home moi vencellado a Galicia, coa que durante toda a súa vida se sentiu irmandado sentimental e culturalmente. Sintonizou moi ben, no seu momento, cos cantautores de Voces Ceibes, nomeadamente con Benedicto, que foi o principal artífice de que “Grândola vila morena” fose interpretada en directo por primeira vez, tras da gravación de “Cantigas de Maio”, en Santiago de Compostela.

O 9 de maio de 1972 cando, na que probabelmente fose su primeira xira por España, centrada en Galicia, Zeca cantou a peza diante de, segundo reflicten as crónicas, perto de dúas mil persoas no Burgo das Nacións de Compostela, durante un acto presentado

A última actuación do Zeca en Galicia foi o 8 de agosto de 1981 no Parque de Castrelos, acompañado de Janita Salomé, Júlio Pereira e Sérgio Mestre.

por Emilio Pérez Touriño (logo sería presidente da Xunta) que naquela altura era delegado dos estudantes da Facultade de Económicas). A lendaria velada organizada, ademais de por Benedicto, por Xaime Quessada e Acisclo Manzano, forma parte daqueles anos, principios dos 70, nos que eran frecuentes as mobilizacións estudiantís en Santiago e, ao tempo, as folgas do sector naval rexistradas en Vigo e Ferrol.

Zeca tamén foi moi querido en Vigo, de feito, o 2 de setembro de 1985 arredor de 20.000 persoas asistiron no hoxe mítico Auditorio de Castrelos a unha grande homenaxe que, en realidade, tiña como ob-

xectivo recadar fondos económicos para o tratamento médico da grave enfermidade neurodegenerativa que padecía, un desgaste interno da médula e os músculos, que ía paralisando o seu corpo progresivamente.

Afonso non foi quen de enviar una cinta coa su voz, como el pretendía, pero mandou un telegrama “para afirmar a miña grande amizade á terra e os pobos galegos, cos que ao longo dos anos mantiven as mellores relacións, e para manifestar tamén a miña enteira solidariedade coa loita polo recoñecemento efetivo da lingua e cultura galegas”.

Moitos dos artistas participantes naquel evento renunciaron a cobrar, e recadouise perto de medio millón de pesetas. José Zeca Afonso finaba en Setúbal, menos de dous anos despois, o 23 de febreiro de 1987, aos 57 anos de idade.

Algúns dos músicos que interviron no Festival Poético e Musical celebrado en Castrelos o 31 de agosto de 1985 en Homenaxe ao Zeca.